

20. Een andere kijk op verzoening (3)

Wat leert de Bijbel ons over verzoening met God? Na het OT hebben we nu ook het NT onderzocht op die vraag.

Dit hoofdstuk is een evaluatie en sluit aan bij de evaluatie na het OT in hoofdstuk 8. Ook kom ik terug op de veronderstellingen die aan het eind van hoofdstuk 9 op kwamen.

Daarna geef ik graag nog een bemoedigende overweging.

20.1. Aansluiting bij de vijf opmerkingen van hoofdstuk 8.

1. Verfrissend.

We lazen het OT gewoon *vanaf het begin* en niet achterstevoren vanuit het NT. Dit gaf een nieuw zicht op de boodschap van het OT, maar gaf ook een openheid naar het NT. Het werkte als een eyeopener, want nu ontdekten we in de evangeliën, dat God via Jezus op dezelfde wijze verzoening wil bewerken als in het OT: langs de weg van bekering en wedergeboorte. Net als in het OT draait het bij Jezus om hartelijke liefde en toewijding. Ook het boek Handelingen en de brieven van de apostelen leren dit. De oude vertrouwde leer van verzoening door voldoening blijkt (ook) *niet* de boodschap van het NT te zijn!

Dit is enerzijds schokkend, maar anderzijds verheugend. Dit inzicht geeft meer helderheid over onze God en over onze verzoening. De oude leer is immers ten diepste niet te begrijpen en veroorzaakt, dat veel mensen serieuze vraagtekens zetten bij het karakter van God. Dat de aanleiding tot zulke vragen nu verdwijnt, betekent grote winst

- voor gelovigen - die door de verzoening door voldoening remmingen ervaren in hun vreugde over God.
- voor ex-gelovigen - die door deze leer afgehaakt zijn, maar nu wellicht teruggewonnen kunnen worden.
- voor ongelovigen, die de onbegrijpelijke kerkleer over de verzoening als een drempel ervaren om zich in vertrouwen aan God en Jezus over te geven.
- voor moslims en mensen van andere godsdiensten, die het evangelie door de gangbare uitleg van de verzoening onlogisch en zelfs absurd vinden.
- voor Evangelisatie doordat het evangelie begrijpelijker wordt en daardoor het getuigen makkelijker.

2. Boeiend.

Het evangelie wordt spannender nu blijkt, dat het gericht is op toewijding. Het is niet moeilijk te begrijpen, dat vergeving pure kwijtschelding is. Ook niet dat God vergeving schenkt bij bekering, omdat voor verzoening met God onze houding tegenover Hem en medemensen bepalend is. Jezus kwam om toewijding, verandering, wedergeboorte voor ons mogelijk te maken. Hij brengt de hemelse gezindheid van het Koninkrijk in ons. Dit evangelie biedt iets wat je dus nergens kunt krijgen: nieuw, hemels leven!

Het wordt nu onmogelijk jezelf een gelovige te noemen en dan niet helemaal voor Hem te leven. Toewijding is kenmerkend voor christenen en niet een extra's, wat eventueel gemist kan worden. Bij de gangbare leer blijkt dat helaas toch vaak praktijk in de kerken. Het is ook een te begrijpen gevolg, als je gelooft dat Jezus alles al voor je betaald heeft. Dan wordt het vast blijven zitten aan zonden vanzelf 'minder erg'. De pleister van de vergeving ligt immers klaar. Maar Jezus leert ons iets anders en vraagt totale toewijding. Het geloven wordt dan dynamischer.

3. Duidelijk wat de Bijbel *niet* leert.

Het is duidelijk geworden, dat de leer van de ‘verzoening door voldoening’ niet in de Bijbel geleerd wordt. Dit is een erg belangrijke conclusie. Om in dogmatiek, prediking, pastoraat, zending en evangelisatie bijbelgetrouw te blijven, zullen we grote veranderingen moeten aanbrengen.

Dat vergeving van onze zonden of kwijtschelding van schulden voor God een probleem was, blijkt gelukkig niet de boodschap van de Bijbel. Het blijkt niet waar te zijn, dat God niet zou kunnen vergeven zonder (alternatieve) schuldbetaling, terwijl zelfs humanisten dat wel doen dankzij (ontvangen) menselijke kracht.

Ook de gedachte, dat gelovigen zondaars blijven en alle bekende zonden niet kunnen overwinnen, is duidelijk niet wat de Bijbel leert.

4. Helder wat het OT en het NT *wel* leert.

Het is niet onzeker wanneer God met mensen verzoend is. Als zondige mensen oprecht berouw hebben en zich bekeren tot toewijding aan Hem, dan schenkt Hij genadig zowel kracht voor een nieuw leven als ook vergeving van zonden. Zo werkt Gods grote liefde. Hij verlangt naar wederliefde en werkt daaraan via Jezus en de Heilige Geest.

Voor verzoening is er in zowel het OT als het NT maar één voorwaarde: oprechte bekering – een echt op God gericht hart – arm van geest zijn. Dan schenkt God wedergeboorte. In het OT deed Hij dat op het niveau van de wet. In het NT op het niveau van Jezus en het Koninkrijk van God: de hemelse mentaliteit.

Nadat Jezus eerst op aarde zijn eigen menselijke geest en lichaam totaal aan Gods wil overgegeven en onderworpen heeft, brengt Hij nu die zelfde overgave en onderwerping in ieder die in Hem gelooft. Dat is sinds Pinksteren het nieuwe leven – door de Heilige Geest. Dan is vergeving uiteraard geen probleem. In eenheid met God samenwerken en samenleven is nu mogelijk. Dit betekent in onze (vaak God-vijandige) wereld nog: lijden voor God, net als Jezus. Onszelf innerlijk kruisigen en als het moet ons lichamelijk laten kruisigen. Zo wil God, in allerlei situaties, ook via ons de kracht van het Koninkrijk laten schitteren – zoals het schitterde in de duisternis van Golgotha.

5. Nieuwe openheid.

De ‘nieuwe’ manier van Bijbellezen gaf in zowel het OT als het NT helderder zicht op de verzoening. Het is door wedergeboorte. Er blijkt meer eenheid met Jezus en God mogelijk te zijn dan vaak gedacht wordt. Te vaak blijven christenen nog in hun zonden hangen. Goed zicht op Jezus en zijn werk maakt ons tot overwinnaars in alle situaties (Romeinen 8:37). Tot mensen, voor wie de geboden van God niet zwaar zijn en die zonden en wereld overwinnen (1 Johannes 5:3,4). Voor wedergeborenen zijn er geen bovenmenselijke verzoeken of beproevingen (1 Korintiërs 10:13). Deze bijbelse verzoening door wedergeboorte opent de weg naar een sterkere levensheiliging. Moge dit een versterkende zegen brengen voor verzwakte kerken, maar ook voor ons getuigenis naar de wereld om ons heen (Johannes 17:20-23).

20.2. Over de vijf veronderstellingen van hoofdstuk 9.

In hoofdstuk 9 dachten we na over de verschillen tussen het OV en het NV. Daar sloten we af met vijf veronderstellingen, die nog getoetst moesten worden aan het NT.

Nu kunnen we nagaan of die veronderstellingen terecht waren of niet.

We veronderstelden het volgende:

- *In zowel het OV als het NV werden mensen behouden door het geloof en door genade; en niet door iets te verdienen. Daarin zijn OT en NT een eenheid.*

Dit wordt niet tegengesproken in het NT. Geloof grijpt de genade aan. Geloof is een mogelijkheid die God biedt. De geroepen mens gelooft wel of niet en is zelf voor zijn keus verantwoordelijk.

- *In zowel het OV als het NV is gehoorzaamheid aan Gods wil (bekend via geweten, wet of Jezus) het tastbare bewijs van geloof. Op grond daarvan wordt beoordeeld of je gelooft.*

Deze stelling geldt inderdaad ook voor het NT. Het is opvallend hoeveel nadruk in het NT gelegd wordt op gehoorzaamheid. Zowel door Jezus als door de apostelen. Gehoorzamen is alleen mogelijk dankzij Gods genadig via Jezus gegeven kracht.

- *In zowel het OV als het NV draait het om wedergeboorte: dat mensen willen sterven aan hun eigen ik, zich helemaal overgeven aan God en voor Hem willen leven.*

Net als in het OT is toewijding duidelijk het kernpunt in het leven en sterven van Jezus. Dit is ook het kernpunt bij zijn volgelingen. Het draait in alle brieven om het afleggen van de oude mens of van het vlees. Het gaat steeds om de innerlijke kruisiging van de eigen wil door toewijding aan God. Mensen kunnen dat alleen doen door de kracht van de Heilige Geest.

- *In zowel het OV als het NV is verzoening: mensen worden eenswillend met God. Verzoening komt daarom tot stand door toewijding en wedergeboorte.*

Deze positieve verandering is het kernpunt in het NT (net als in het OT). 'Zonder heiliging zal niemand de Heer zien'. Als mensen nog zonden willen vasthouden, kunnen ze wel zeggen dat ze geloven en Jezus willen volgen, maar dan liegen ze en staan ze buiten het Koninkrijk.

- *In zowel het OV als het NV wordt niemand gered door plaatsvervangende betaling.*

Deze stelling bleek waar bij onze lezing van het NT. Er zijn ook in het NT geen gedeelten, die ons dwingen te leren, dat het in het evangelie gaat om verzoening door voldoening. De conclusie moet zijn: de Reformatorische of Gereformeerde verzoeningsleer wordt vaak ingelezen in Bijbelteksten, maar is *niet* de leer van de Bijbel!

20.3. Door verlies winst.

De leer van verzoening door plaatsvervangende voldoening niet bijbels! Dit is een niet geringe ontdekking: ingrijpend en velen ervaren het wellicht als schokkend en pijnlijk. Dat is begrijpelijk en het was het voor mijzelf ook. Graag wil ik daarom het volgende als in overweging geven, ter bemoediging: *meer zicht op bijbelse waarheden leidt altijd tot meer zegen en winst!*

Dit laatste is zo, ook als we het eerst niet begrijpen en het zelfs als verlies ervaren. Het gaat om Gods Woord en daarom geldt bij meer inzicht in de Schrift altijd: *door verlies winst! Dat kan niet anders!*

Natuurlijk: iets ouds en vertrouwds loslaten en kwijtraken voelt altijd als verlies, maar meer zicht op de Schrift betekent altijd dat er iets beters of krachtigers voor in de plaats komt! Zelf heb ik het loslaten van de oude vertrouwde leer ook als een taaie, geestelijke worsteling ervaren. Ik was ermee opgegroeid en heb die leer jarenlang met liefde en verve verkondigd. Mensen die daar van afweken werden door mij *simpelweg* als dwaalleraars veroordeeld; niet op grond van de Bijbel maar gewoon op grond van de belijdenisgeschriften¹.

¹ O.a. de Nederlands-Gereformeerde ds M. Doornbos te Ten Post. Ik was in hetzelfde dorp vrijgemaakt-Gereformeerd predikant van 1982-1987, toen gemeenteleden van hem – verontrust over zijn leer – bij mij in de kerk toevlucht zochten. Achteraf gezien had hij toen beter inzicht in het evangelie dan ik en veel anderen.

Ook was ik er stellig van overtuigd, dat deze 'vertrouwde' leer ons grote zekerheid en rust kon geven over onze verzoening met God. Toch ontdekte ik dat dit niet zo is.

Zekerheid en rust.

Innerlijke rust en zekerheid over onze redding ontvangen we niet door de leer dat Jezus plaatsvervangend de schuld en straf voor onze zonden gedragen heeft. Ook bij die leer blijft de vraag: wanneer weet je zeker dat die plaatsvervangende betaling ook voor jou geldig is? Laat het dan zo zijn dat Jezus alles plaatsvervangend volbracht – maar wordt dat werk jou dan ook toegerekend? Alleen bij waar geloof, zo weten we.

Iedereen weet dat de Bijbel spreekt over een dood en een levend geloof. Je kunt van alles geloven, maar als je niet doet wat Jezus zegt, bouw je je levenshuis op zand en niet op de rots (Matteüs 7:24ev). Alleen 'Here, Here' zeggen, is geen geloof (7:21). Geloof zonder werken is dood (Jakobus 1:22-27; 2:14,17,24,26). Er zal wedergeboorte moeten zijn, éénwording met Jezus – waardoor je blijft in Hem en zijn geboden (Johannes 15) – anders heb je geen deel aan het werk van Jezus. Zelfs al zou Hij de schuld en straf voor de hele wereld betaald hebben, dan zou het je niet toegerekend worden.

Kortom: de zekerheid dat je deelt in het verlossende werk van Jezus ontvang je, als je je werkelijk door Hem laat regeren. Alleen als Hij jouw Koning is en vertrouwt op zijn hulp om te doen wat Hij zegt, ben je zijn discipel en hoor je bij zijn koninkrijk. Dan alleen is de belofde vergeving er ook voor jou. Wie via een andere weg zekerheid zoekt voor zijn redding, kan misschien wel denken en roepen er zeker van te zijn, maar het is schijn en zelfbedrog. Twijfel en onzekerheid komen dan heel terecht zomaar weer opzetten.

Geloof zonder werken is geen geloof, zegt de Bijbel, want aan de vruchten kent men de boom. Uit de vruchten worden we zelf zeker van ons geloof². Geloof beheerst je leven en handelen of je gelooft niet. Geloven is vertrouwend gehoorzamen. Die twee horen bij elkaar en kunnen niet zonder elkaar. Het eerste los van het tweede is een dood geloof en andersom heb je een doodse onGeestelijke gehoorzaamheid.

Kortom – zekerheid en rust ontvangen we niet door de plaatsvervangende betaling. Zekerheid ontvangen we alleen als we geloven in Gods betrouwbare belofte dat Hij ons helpt te doen wat Hij zegt en als we zo met Hem wandelen en meewerken. Dat is de heldere toezegging van het evangelie. Hoe we Golgotha verklaren is voor verzoening met God en voor de zekerheid over de vergeving van onze zonden in feite niet eens beslissend! Verzoening is altijd 'door geloof' en geloof betekent altijd: bekering en toewijding. Dat is altijd de voorwaarde in het OT en in het NT. Als je in geloof op God gericht leeft, ga je merken dat de gezindheid van Jezus in je groeit. Dan constateer je soms verbaasd, dat je werkelijk op Jezus begint te lijken; je begint te reageren zoals Hij. Zondige begeerten kunnen nog wel opborrelen, maar die krijgen al minder of geen vat op je, want je leeft voor Hem. Je oude mens leg je het zwijgen op door hem steeds te kruisigen. En dat doe je door te vertrouwen op de hulp van Jezus (= door geloof). Zo sterft die oude mens werkelijk af doordat de nieuwe mens (Jezus) in je opstaat.

Zo merk je dat je deelt in Jezus' kracht en overwinning.

Zekerheid van je redding ontstaat niet 'doordat Christus op Golgotha voor mij betaalde'. Dat is een vergissing en geeft slechts schijnzekerheid. Bijbelse zekerheid en rust ontstaan door 'wat de gekruisigde Christus *in ons* doet'. Hij belooft me te helpen om mijn eigen zondige neigingen te kruisigen en trouw aan God en medemensen te blijven. Dat bewijst dat je deel hebt aan Jezus en zijn verlossend werk.

² Zo ook de Heidelbergse Catechismus in antw 86.

'De gekruisigde Jezus in ons' is het meest wezenlijke in het christelijk geloof. Pinksteren belooft, dat de kracht van de Gekruisigde beschikbaar is om te doen zoals Hij. Wie de eenheid met Jezus beleeft, wordt zeker. Ook van vergeving van zonden.

Jezus geeft veel meer dan een levensverzekering voor na je dood, zoals soms spottend gezegd wordt. Hij leert ons *leven vanuit het kruis* – dat we onszelf dagelijks kruisigen door dagelijks ons toe te wijden aan God. Zo alleen vinden we het ware, hemelse leven, door ons leven te verliezen aan Hem (Matteüs 16:24-27). Dit is de kern van het echte christenleven. Via deze weg worden we met Jezus onoverwinnelijk en hebben we zekerheid en troost. Wij sterven aan onszelf en worden toegewijde mensen, zoals God toegewijd is aan ons. Dit is verzoening en verbondenheid – zo sterk als staal en zo heet als vuur maar kan zijn. Dit is het eeuwige leven.

Wie dit als het bijbelse hart van de verzoening leert zien, kan de oude leer prijsgeven (als afval). Dat is immers slechts een gering verlies, vergeleken bij de grote winst.

Copernicaanse wending?

Iemand maakte de opmerking dat deze andere kijk op verzoening *een soort copernicaanse wending* is. Het verandert voor velen hun hele kijk op het evangelie. Hun leven wordt er anders van. Ze leren staan in de overwinning. Een ander vergeleek het met *een paradigmashift* in de theologie: een verandering in uitgangspunten, die doorwerkt op allerlei gebieden van die wetenschap. Weer een ander zei: 'als dit waar is, betekent dit *een revolutie*' in het christelijk geloof. In positieve zin heet dat *een Reformatie*.

Hoe het ook taxeren en wat de gevolgen ook zijn – ik denk dat we er niet onder uit kunnen. De leer van de Bijbel over de verzoening is in de kern werkelijk anders dan heel veel christenen leren en geloven – sinds de Reformatie (1517). Via Luther kwam er na de donkere Middeleeuwen meer waarheid en licht. En dat gaf aan het geloof veel meer kracht. We mogen verwachten dat ook nu door meer licht en waarheid er weer meer kracht van het evangelie zal uitgaan. Wat een zegen zou het zijn, als we als zwakke kerken de bijbelse Waarheid van 'Jezus in ons' gaan omarmen. De 21^e eeuw kan zo – onder Gods zegen – een nieuwe en krachtige opleving voor de wereldwijde kerk brengen.

20.4. Nog een vraag.

Een belangrijke vraag blijft nog open. Wat heeft onze voorouders bewogen om de leer van de verzoening door voldoening zo sterk aan te hangen en in de Bijbel te drukken, hoewel de Bijbel het werkelijk niet leert?

Welke belangen werden er mee gediend?

In het volgende hoofdstuk wil ik daar een paar opmerkingen over maken.